

Damian Szacawa

Dwa lata rządów Ulfa Kristerssona w Szwecji: zwrot w polityce migracyjnej i walka z przestępczością

Mniejszościowy koalicyjny gabinet premiera Ulfa Kristerssona, funkcjonujący w Szwecji od października 2022 r., w trakcie minionych dwóch lat mierzył się z problemem przestępczości zorganizowanej. Wprowadzone dotąd rozwiązania – w tym surowsze przepisy imigracyjne oraz ograniczenie liczby uchodźców – choć przyczyniły się do poprawy bezpieczeństwa, to spotkały się ze spadkiem poparcia dla mniejszych partii centroprawicowych – Chadeków i Liberalów.

Porozumienie z Tidö, podpisane w październiku 2022 r., stało się podstawą funkcjonowania mniejszościowej koalicji centroprawicowej Ulfa Kristerssona (tworzonej przez Moderatów, Chrześcijańskich Demokratów, Liberalów – łącznie 103 miejsca w 349-osobowym parlamencie), wspieranej przez Szwedzkich Demokratów (SD). Umowa dotyczyła współpracy w siedmiu obszarach, wśród których znaczną uwagę poświęcono zmianom polityki imigracyjnej i integracyjnej, w tym zaostrzeniu przepisów dotyczących imigracji oraz walce z przestępczością zorganizowaną ([„Komentarze IEŚ”, nr 723](#)).

Nowy paradygmat w polityce migracyjnej. Jednym z ważniejszych obszarów porozumienia z Tidö było wprowadzenie istotnych zmian w polityce migracyjnej, obejmujących nowe przepisy dotyczące obywatelstwa, pozwoleń na pracę i pobytu stałego. Od 1 października 2024 r. zmieniły się zasady przyznawania obywatelstwa szwedzkiego poprzez tzw. „powiadomienie” (anmälan). Dla osób młodych (między 15 a 21 rokiem życia) wprowadzono wymogi dotyczące „dobrego zachowania”¹. Natomiast obywatele państw nordyckich będą kierować wnioski o rejestrację do Szwedzkiej Agencji Migracyjnej (Migrationsverket) zamiast do właściwej rady administracyjnej regionu. Ponadto minister ds. migracji Johan Forssell zapowiedział wprowadzenie nowych regulacji, zakładających wdrożenie obowiązkowych testów językowych i kulturowych dla osób ubiegających się o obywatelstwo. Jeśli wejdą one w życie, wnioskodawcy będą musieli wykazać znajomość języka szwedzkiego na poziomie A2/B1 oraz podstawowych zasad funkcjonowania społeczeństwa szwedzkiego. Planowane jest także wydłużenie wymaganego okresu pobytu w Szwecji z 5 do 8 lat przed złożeniem wniosku o obywatelstwo. Pozostałe propozycje reform (konieczność samowystarczalności finansowej wnioskodawców, możliwość wycofania obywatelstwa w przypadku poważnych przestępstw zagrażających systemowi oraz zaostrzenie przepisów dotyczących łączenia rodzin) znajdują się w procesie dochodzenia, prowadzonego na zlecenie rządu lub na etapie konsultacji.

Rząd ograniczył również liczbę przyjmowanych imigrantów oraz wprowadził bardziej rygorystyczne zasady dotyczące przyznawania azylu, nawiązując do rozwiązań duńskich ([„Komentarze IEŚ”, nr 411](#)). W pierwszym półroczu 2024 r. Szwecja odnotowała ujemny bilans migracji po raz pierwszy od 50 lat. Zarejestrowano 44,1 tys. emigrantów, co oznacza niemal dwukrotny wzrost w porównaniu z latami ubiegłymi. Zwiększona emigracja dotyczy głównie osób urodzonych w Szwecji (11,2 tys., +16% r/r), Indiach (2,8 tys., +171% r/r) i Iraku (2 tys., +99% r/r), ale również w Polsce (1,4 tys., +96% r/r)². Towarzyszy jej zmniejszenie liczby wniosków o azyl, których do końca września 2024 r. zarejestrowano ok. 7,3 tys. (co stanowi spadek o ok. 25% w porównaniu do analogicznego okresu

¹ Aby młoda osoba mogła uzyskać obywatelstwo szwedzkie, nie może: (1) być zasadnie podejrzewana o popełnienie przestępstwa o poważniejszym charakterze; (2) być skazana za poważniejsze przestępstwa lub wielokrotnie dopuszczać się działalności przestępczej; (3) stanowić zagrożenia dla bezpieczeństwa narodowego lub bezpieczeństwa publicznego Szwecji oraz (4) być powiązana z grupami lub organizacjami, które dopuszczają się nadużyć wobec innych osób.

² SCB, *Lägsta folkökningen under 2000-talet*, [https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning/befolknings-sammansattning/befolkningsstatistik/pong/statistiknyhet/befolkningsstatistik-forsta-halvaret-2024/](https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning/befolkningens-sammansattning/befolkningsstatistik/pong/statistiknyhet/befolkningsstatistik-forsta-halvaret-2024/)

roku poprzedniego), a prognozy na 2024 r. wskazują, że będzie to najniższa liczba od 1997 r.³ Ponadto rząd przewiduje w kolejnych latach przeznaczenie znaczących środków na stymulację dobrowolnej migracji powrotnej osób, które nie zostały zintegrowane ze szwedzkim społeczeństwem (tzw. zasiłek remigracyjny). Wiąże się to między innymi ze zwiększeniem dotacji na migrację powrotną w 2026 r. – do 350 tys. koron na osobę (obecnie to tylko 10 tys. koron). Tak znaczący wzrost dotacji jest wbrew rekomendacjom zawartym w dochodzeniu zakończonym w sierpniu 2024 r. i jest mocno krytykowany przez Liberalów.

W szerszą strategię zaostrzania polityki migracyjnej wpisało się także podniesienie do poziomu 80% mediany wynagrodzenia niezbędnego do uzyskania pozwolenia na pracę (od czerwca 2024 r. wynosi on 28 480 koron miesięcznie). Obowiązujące od 1 listopada 2023 r. przepisy doprowadziły do niemal 50% spadku zatwierdzonych pozwoleń na pracę w pierwszej połowie 2024 r. w porównaniu z tym samym okresem ubiegłego roku. Choć zmiany miały na celu zredukowanie liczby słabiej wykwalifikowanych pracowników, to dotknęły również wysoko wykwalifikowanej kadry, np. wśród specjalistów IT spadek wyniósł 30%.

Wzmocnienie bezpieczeństwa wewnętrznego Szwecji. W odpowiedzi na rosnące obawy społeczeństwa rząd Kristerssona podjął liczne działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa (zob. więcej „[Komentarze IEŚ](#)”, nr 969). W ramach przyjętej w lutym 2024 r. krajowej strategii przeciwko przestępczości zorganizowanej⁴ wprowadzono surowsze kary dla członków gangów oraz możliwość deportacji osób zaangażowanych w działalność przestępczą, które nie posiadają szwedzkiego obywatelstwa. Jednym z dalszych kroków była propozycja wprowadzenia instytucji anonimowego świadka, przedstawiona ponownie pod koniec września 2024 r. Zdaniem ministra sprawiedliwości Gunnara Strömmera, możliwość składania anonimowych zeznań podczas dochodzeń przygotowawczych oraz w sprawach karnych przed sądem zwiększy skuteczność walki z przestępczością zorganizowaną i umożliwi przerwanie tzw. zmywy milczenia.

Jednak niezależnie od tych reform przestępczość zorganizowana niezmiennie pozostaje istotnym wyzwaniem dla szwedzkiego rządu. Dzieje się tak pomimo spadku liczby strzelanin w Szwecji – zgodnie z ostatnimi danymi w okresie od stycznia do lipca 2024 r. doszło do 164 strzelanin, najmniej od 2017 r. (w tym samym okresie w 2023 r. doszło do 227 strzelanin). Podobna tendencja występuje w przypadku użycia materiałów wybuchowych. W analizowanym okresie tego roku miało miejsce 66 eksplozji w porównaniu do 101 w 2023 r. Nieznacznie zmienił się rozkład obszarów, w których najczęściej dochodzi do przemocy z użyciem broni palnej – spadła liczba zdarzeń w Sztokholmie, ale takiego samego trendu nie zaobserwowano w innych dużych miastach, takich jak Malmö, Göteborg i Uppsala. Niepokojącą tendencją jest także to, że uczestnicy strzelanin są coraz młodsi (od 2019 r. odsetek podejrzanych w wieku poniżej 18 lat wzrósł ponad dwukrotnie). Ponadto zmniejszeniu liczby strzelanin towarzyszy wzrost przestępstw narkotykowych o 17% w porównaniu z 2023 r.⁵ W odpowiedzi na rosnącą przestępczość rząd zamierza zwiększyć w 2025 r. wydatki na system sprawiedliwości o 3,46 mld koron szwedzkich (ok. 305 mln euro). Łączny budżet systemu sprawiedliwości wzrośnie o 10% r/r, osiągając poziom 86,7 mld koron. Nowe fundusze umożliwią poprawę zdolności operacyjnych policji oraz zwiększenie liczby miejsc w aresztach i więzieniach. W 2027 r. planowany jest dalszy wzrost wydatków – do 100 mld koron.

Coraz częściej rosnąca aktywność tego typu grup budzi ponadto niepokój w państwach sąsiednich (np. na początku października trzech Szwedów w wieku od 15 do 20 lat zostało aresztowanych w związku z eksplozjami w ambasadzie Izraela w Kopenhadze). Dlatego oprócz działań wewnętrznych w tym zakresie, Szwecja angażuje się również we współpracę regionalną – 21 sierpnia 2024 r. ministrowie sprawiedliwości Danii, Norwegii i Szwecji ogłosili w Kopenhadze intensyfikację wspólnych działań na rzecz walki z przemocą gangów, szczególnie

³ Migrationsverket, *Statistik*, <https://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Statistik/Asyl.html>

⁴ Government Offices of Sweden, <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/nationell-strategi-mot-organiseraad-brottslighet/>

⁵ Swedish National Council for Crime Prevention, *Anmälda brott första halvåret 2024*, <https://bra.se/om-bra/nytt-fran-bra/arkiv/nyheter/2024-07-18-anmalda-brott-forsta-halvaret-2024.html>

z udziałem nieletnich. W planach są wspólne patrole policji szwedzko-norweskiej oraz wzmocniona wymiana informacji.

Wnioski

- W obliczu wysokiej przestępczości, zwłaszcza z udziałem nieletnich, rząd premiera Kristerssona we współpracy ze Szwedzkimi Demokratami zaostrza kary, zwiększa wydatki na system sprawiedliwości oraz rozwija współpracę z państwami sąsiadującymi. Działania te, ukierunkowane na poprawę bezpieczeństwa wewnętrznego, w większości przypadków są akceptowane przez największą partię opozycyjną – Socjaldemokratów. Badania opinii publicznej z września 2024 r. wskazują, że społeczeństwo nie jest tak zaniepokojone przestępczością jak w poprzednich latach – 40% respondentów postrzega Szwecję jako bezpieczną (w 2023 r. – zaledwie 30%). Więcej osób twierdzi także, że czuje się bezpieczniej w swojej gminie – tylko jedna czwarta osób odpowiedziała, że obawia się zranienia, w porównaniu z jedną trzecią w czerwcu 2023 r.
- Jednocześnie procesowi legislacyjnemu i wdrażaniu reform w tym obszarze towarzyszy spadek poparcia dla małych partii centroprawicowych. Zgodnie z ostatnimi badaniami opinii publicznej (Indikator Opinii, Verian i Demoskop) blok partii opozycyjnych utrzymuje przewagę 6-7 p.p. nad rządzącą koalicją centroprawicową. O ile Moderaci i Szwedzcy Demokraci utrzymują poparcie na poziomie ok. 20%, o tyle mniejsze partie, tj. Chadecy i Liberałowie, znajdują się na granicy progu wyborczego (4%). To balansowanie odzwierciedla skomplikowaną centroprawicową pozycję tych partii w krajobrazie politycznym. Proces ten uwidocznił się jeszcze przed wyborami ([„Komentarze IEŚ”, nr 688](#)), a obecnie wyborcy tych ugrupowań w dalszym ciągu są przejmowani przez silniejsze partie. Z kolei po stronie opozycji dominuje Socjaldemokracja, która utrzymuje wysokie poparcie na poziomie ok. 33%, podczas gdy Partia Lewicy i Zieloni – ponad 7%.
- W perspektywie wyborów parlamentarnych we wrześniu 2026 r. trudności małych partii koalicyjnych mogą zagrozić stabilności gabinetu Kristerssona oraz przyczynić się do osłabienia i/lub odwlekania procesu wdrażania reform, a przy dalszym spadku zaufania do rządzącej koalicji – do rezygnacji z niepopularnych decyzji.